

Plaats en datum: Zeist, 10 april 2024
Onderwerp: Beleidskader Bestaanszekerheid 2024-2027
"Verschil maken om verschil te verminderen"

Geacht college,

Als ASD Zeist kregen we de vraag advies uit te brengen op het beleidskader 'financiële bestaanszekerheid 2024-2027', 'Gezondheid, sport en bewegen' en 'Preventie- en handavingsplan Alcohol 2024-2028' ('PHP Alcohol').

Onderstaand vindt u ons advies.

Taal

De overkoepelende ambitie voor het Sociaal Domein is: *"Als gemeente hebben we de ambitie dat iedereen volwaardig mee moet kunnen doen aan de samenleving"*.

Taal en de beheersing van taal wordt nauwelijks behandeld in de beleidskaders. Wij zijn van mening dat taal essentieel is voor volwaardig kunnen meedoen aan de samenleving. Het taalonderwijs voor volwassenen is te vrijblijvend, terwijl taal zo belangrijk is om mee te kunnen doen. Als ouders de taal niet (goed) beheersen zal dat ook zijn weerslag hebben op de kinderen in het gezin. Ook zij starten met een achterstand. Wij beseffen dat er al initiatieven zijn om taalonderwijs te stimuleren maar pleiten ervoor nog meer in te zetten op taalonderwijs en eventuele belemmeringen in de breedste zin weg te nemen.

Wij hebben de volgende adviezen:

1. Talen leren in een natuurlijke omgeving gaat makkelijker en is leuker. Bevorder actief lidmaatschappen aan (sport) clubs en neem elke financiële belemmering weg. Introduceer een pas (zie U pas in Utrecht) of werk samen met Stichting Leergeld waarmee deelgenomen kan worden i.p.v. een 'geld terug regeling' Dat laatste is een belemmering omdat het geld voorgeschooten moet worden (bewoners met een laag inkomen waar deze regeling voor bedoeld is, hebben over het algemeen geen geld om voor te schieten) en daarna terug gevraagd moet worden met alle benodigde documenten. Verstrek de pas jaarlijks automatisch aan die medebewoners die daar recht op hebben.
2. Maak taalonderwijs voor volwassenen minder vrijblijvend en sanctioneer daar waar kan en zinvol is.

Financiële Onderbouwing

ASD Zeist vindt de financiële onderbouwing niet getuigen van ambitie. Voor het beleidskader gezondheid, sport en bewegen is een budget opgenomen van 3 jaar. Wij zijn van mening dat voor dit beleidskader een langjarige verplichting en ambitie noodzakelijk is. Het is een illusie om te denken dat de doelgroep in zijn geheel binnen 3 jaar aan het sporten is, dit kost tientallen jaren consistent beleid en beschikbaar stellen van budget.

Voor het beleidskader financiële bestaanszekerheid is, gezien de ambities, een zeer bescheiden budget opgenomen. ASD Zeist pleit ervoor om te focussen op wat écht belangrijk is: meer mensen met financiële bestaanszekerheid. Wat te verwachten is, is dat het budget miniregeling met de jaren gaat stijgen, dat is in het budget niet het geval.

In het preventie- en handavingsplan alcohol is geen budget opgenomen. Is er geen budget nodig en kunnen de doelen met de bestaande middelen bereikt worden? Gezien de plannen hebben wij daar onze vraagtekens bij.

Wij hebben het volgende advies:

3. Maak langjarig budget vrij voor de beleidsplannen en beperk het budget niet voor de komende 3 jaar. Daar waar te weinig financiële middelen zijn: focus op wat echt belangrijk is (zie bv financiële bestaanszekerheid, sport). Pas het budget aan voor minimaregelingen, zeker in het licht van de geplande kortingen van het rijk.

Concretiseren beleidskader

Tijdens het lezen van het beleidsplan hebben we diverse keren aan elkaar de vraag gesteld: "Hoe dan". Er wordt geen antwoord gegeven op de vraag hoe de uitvoering van het beleidsvoornemen wordt aangepakt, hoe bereik je de mensen. Ook wordt er geen antwoord gegeven op de vraag wie eigenaar van het probleem is. Kortom het is niet concreet. Wij pleiten ervoor om lange termijn te denken.

Wij hebben het volgende advies:

4. Maak de plannen concreet, wijs verantwoordelijke aan voor de uitvoeringen, beantwoord de vraag "hoe dan".
5. Maak keuzes, niet alles is in 1 keer te verbeteren.

Hieronder per beleidskader onze overwegingen:

Financiële Bestaanszekerheid 2024 - 2027.

Smart

Hat valt op dat er geen specifieke eigen ambitie voor het beleidskader financiële bestaanszekerheid geformuleerd is. Concrete doelen en doelstellingen ontbreken. Hierdoor komt niet naar voren wat er over 4 jaar, na afloop van dit beleidskader anders is. Wat willen we bereiken?

Een sterk geformuleerde ambitie zorgt dat je (gezamenlijk) actie onderneemt, zet in beweging. Een ambitie vertaalt het streven om te groeien, beter te worden, vooruit te komen. En kan richting geven in samenwerking binnen de keten, versterkt de betrokkenheid en gedrevenheid. Met elkaar, in de keten, een bijdrage leveren aan de ambitie en werken aan concrete doelen brengt energie.

De titel van het beleidskader: "Verschil maken om verschil te verminderen" kan veel krachtiger. Verminderen zet niet aan tot actie: 4 jaar lang je schouder onder zetten om te verminderen geeft geen energie. Wat wil je met verminderen bereiken? (Bijv. een zeker bestaan? Iedereen doet mee? Of alleen verschil maken)

Speerpunten

Er wordt gewerkt vanuit speerpunten in plaats van doelstellingen. In onze optiek vertalen speerpunten over het algemeen hoe er gewerkt wordt aan iets maar zijn geen doelen.

Als we ervan uitgaan dat de speerpunten de doelstellingen in dit beleidskader zijn dan zouden ze specifiek gesteld moeten worden. Als voorbeeld:

"Meer inwoners ervaren structurele financiële bestaanszekerheid."

Hoeveel meer? En waarom niet streven naar Alle inwoners (ambitieuus!). En wat is dat dan wat ze ervaren bij die financiële bestaanszekerheid?

De andere speerpunten zijn:

- 1- *Meer inwoners ervaren structurele financiële bestaanszekerheid*
- 2- *Meer inwoners ervaren dat het hebben van een laag inkomen geen belemmering is om mee te kunnen doen*
- 3- *We voorkomen dat inwoners in financiële problemen komen*
- 4- *We werken aan het tegengaan van aan inkomens gerelateerde gezondheidsverschillen (verder op nota genoemd Verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen)*

Het verschil tussen speerpunt 1 en 2 is niet duidelijk. Speerpunt 1 is het overkoepelende speerpunt en in onze optiek is speerpunt 2 een afgeleide.

Speerpunt 4 is zeker wel belangrijk maar hoort niet thuis binnen dit beleidskader.

Daarnaast herkennen we de speerpunten van dit beleidskader niet uit de bijgevoegde GGD-rapporten.

Kengetallen

Er worden diverse kengetallen genoemd om de omvang van de doelgroep te bepalen.

Belangrijk voor vertaling van benodigde budget en impact is het volume van inwoners dat je wilt bereiken. Wordt er uitgegaan van 18%, 6% of de groep van bijv. 22,4% zonder buffer? Uitgaande van de definitie financiële zekerheid waarin staat dat het hebben van voldoende financiële buffers belangrijk is en uit kengetallen blijkt dat 22,4% van 18 - 64-jarigen niet in staat is om onverwachtse uitgave van €1000 op te vangen, is dit een belangrijke en grote groep.

Het beleidskader geeft aan dat 6% van de inwoners risicovolle schulden heeft. Het aantal inwoners van Zeist met risicovolle schulden is dan 3840 als wordt aangenomen dat het aantal inwoners in Zeist 64.000 is (2019).

De ervaring van SHM Zeist is dat er 53 aanmeldingen zijn in 2023. De GGD stelt dat in 2020 ca 2 op de 1000 inwoners een minnelijke schuldregeling hebben, oftewel ca $(36 \times 2 =) 72$ inwoners in 2020.

Dit roept direct de vraag op waar zijn de andere personen met schulden, komt er maar beperkt aantal mensen bij per jaar, werkt vroeg signalering of is het probleem veel minder groot dan gesignaleerd in het GGD-rapport?

Het GGD-rapport geeft ook aan dat er voldoende regelingen zijn, echter de bekendheid van de regelingen is matig en de regelingen zijn ingewikkeld.

Tevens geeft het GGD-rapport op blz. 26 de evaluatie beleidskaders: vroeg signalering is uiterst belangrijk. Op Blz. 27 staan verbeterpunten die helder geformuleerd zijn.

Financiën

Uit de begroting blijkt geen echte ambitie. Dat komt overeen met de tekst. Een van de doelen: het vergroten van het bereik. Dit vertaalt zich niet terug in de begroting, een verhoging van het budget is niet opgenomen. Daarnaast sluit de begroting negatief af, moet er nog budget gevonden worden. In de tekst wordt hier niets over vermeld. Welke keuzes worden gemaakt bij minder budget?

€ 60.000 meer inzet met 1 plan voor inzet van coördinator betekent ook dat er ten opzichte van afgelopen jaren dingen af gaan, wat?

Focus

Stel een overkoepelende ambitie voor het werken aan financiële bestaanszekerheid. Stel concrete doelstellingen op en vertaal deze in speerpunten als richting. Stel heldere indicatoren op waarmee de impact van dit beleidskader komende jaren gevolgd kan worden.

Breng meer focus aan waar je je op richt (doelgroepen) en maak meer keuzes. Wat kan je niet meer doen bij minder budget. Er zijn in de afgelopen jaren voldoende regelingen ter financiële ondersteuning opgebouwd, behoud deze.

Wij hebben de volgende aanbevelingen:

- 5- Stel een ambitie vast voor de komende periode
- 6- Behoud de regelingen die de afgelopen jaren zijn opgebouwd
- 7- Focus in deze periode op het vergroten van het bereik van de financiële regelingen
- 8- Leg nog meer de nadruk op vroeg signalering, geen brieven sturen maar direct een persoonlijk contact leggen
- 9- Langere en meer openingstijden voor wegwijscafé's, ook in de avonden, elke wijk een eigen wegwijscafé
- 10- Er is geen verkeerd loket oftewel elke vraag wordt gehonoreerd. Elke consulent beantwoordt binnen 1 week e-mail of telefoon. Bewoner moet het gevoel hebben dat hij of zij geholpen wordt! Het motto is: Snel en concreet antwoord, eenduidig, iemand die je aan de hand meeneemt.
- 11- Vereenvoudiging van regels en wijze van aanvraag
- 12- Belemmeringen op persoonlijke groei wegnemen, bijv. taalles, digitale vaardigheden, werkvaardigheden etc.
- 13- Budgetcoaches ook voor onder de 18 jaar. Zo vroeg mogelijk mee beginnen
- 14- Pas de financiële begroting aan, meer bewoners van Zeist gaan gebruik maken van regelingen.

Beleidskader gezondheid, sport en bewegen 2024 – 2027

Inleiding

Het is de eerste keer dat de Adviesraad een volledig beleidskader beoordeelt over gezondheid, sport en bewegen. De gemeente Zeist heeft een belangrijke rol in het beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners. Het is vastgelegd in de Wet Publieke Gezondheid. In deze wet is ook vastgelegd dat eenmaal in de vier jaar een gemeentelijk gezondheidsbeleid wordt opgesteld. Dat doen we met dit beleidskader, waarin de ambitie, visie en de speerpunten voor de periode 2024 – 2027 benoemd zijn. In 2022 heeft de gemeente met meer dan 40 partners het Sport- en Preventieakkoord Zeist opgesteld, waarin gezamenlijke doelstellingen op het gebied van sport en gezondheid benoemd zijn. Dit heeft geleid tot een breed gedragen Sport- en Preventieakkoord (2022), waarin sport en gezondheid onlosmakelijk verbonden zijn aan elkaar. Zeist is één van de eerste gemeenten in Nederland die dit integrale akkoord opstelde.

Dit integrale beleidskader sport, bewegen en gezondheid hangt nauw samen met andere beleidskaders en ontwikkelingen. Zo is er een sterke verbinding met het nieuwe beleidskader bestaanszekerheid. Er zijn gezamenlijk speerpunten over het verkleinen van gezondheidsverschillen opgesteld. De adviesraad zal dit nader kort beschouwen.

Aan de adviesraad is het beleidskader voorgelegd met het verzoek om advies te geven. Het beleidskader heeft ambitie, visie en speerpunten voor een integrale meerjarige aanpak om te komen tot een gezonder leven.

Immers mensen/inwoners willen geen ongezond leven en willen ervaren dat gezondheid gewoon een gegeven is en dat alles kan. Er is minder besef dat je gezondheid moet onderhouden.

Een gezond leven leiden geldt een leven lang, overigens is dat niet voor iedereen weggelegd vanwege de beperkingen die mensen hebben en die hun gezondheid op andere manier vorm moeten geven.

Gezondheid is geen automatische, je mag van geluk spreken als je gezond geboren wordt zonder beperkingen.

Dit beleidskader is voor een periode van 4 jaar geschreven maar daarna gaat het door en dit zal duidelijk worden in dit advies. De Adviesraad heeft daarin ook een ambitie, die zeker niet in tegenspraak is met dit beleidskader en wordt alleen maar onderschreven, alleen zien we dit levenslang in een ondersteunde zin naar de inwoner.

Gezondheid bouw je vanaf onderaan op, en leg je niet van bovenaf op en kan slechts gestimuleerd worden en wijzen op de positieve effecten. Er moet geen prestatiedrang zijn om de beste te zijn, het gaat om het beste te doen voor jezelf, voor je eigen gezondheid.

Eenieder moet een gelijke kans hebben om aan zijn of haar gezondheid te werken. We creëren mogelijkheden en bieden deze aan aan onze inwoners. Deze zinsnede brengt ons tot het volgende advies:

- 15- Wat we missen in dit beleidskader is dat er geen terugblik is gegeven over periode 2022 met haar ketenpartners: wat ging goed en wat ging niet goed en/of wat kan verbeterd worden. Het geeft de nodige percentages, maar niet of bijvoorbeeld de taalvaardigheid is toegenomen en de bestaanszekerheid is toegenomen, de kansongelijkheid is verminderd door het gevoerde beleid. Met andere woorden lerend vooruitkijken met dit beleidskader 2024-2027.
- 16- Dit beleidskader moet breed gedragen worden door de raad en door B&W en haar medewerkers, de ketenpartners en haar inwoners. Het gaat om de inwoners die onvoldoende fit zijn en de toekomstige inwoners, het is voor alle leeftijdsklassen en lagen in de samenleving van Zeist. De adviesraad vindt dan ook dat lange termijnstrategie nodig is (de weg van de lange adem), dat de huidige voorgestelde drie tot vier jaar veel te kort is en minimaal 20 jaar moet duren met jaarlijkse ijkpunten. Het moet concreter met duidelijke doelen. We lopen achter en moeten gaan inhalen en dat kost moeite, tijd en geld. Niet alles kan tegelijk, zoveel is ook duidelijk, daar zijn ook niet de middelen toereikend voor. Al in het derde jaar komen we structureel geld te kort. Wellicht moeten we tot een prioriteitsstelling komen.
- 17- Er is voldoende aanbod aan sport en andere activiteiten in de gemeente Zeist. Het wordt allemaal op één of andere wijze ondersteund, toch is het eigenaarschap niet altijd even duidelijk. Sport en bewegen zijn goed voor iedereen. Er is voldoende ambitie maar het rapport laat zien dat het weinig concreet (smart) is. Programma's laten zien dat er een goede start is gemaakt maar het is de weg van de lange adem en die is niet begrensd bij 3 of 4 jaar omdat er dan onvoldoende financiële middelen zijn. Corona heeft iets wakker gemaakt bij ons allemaal en willen we mensen (inwoners) fit en gezond krijgen/houden, zal het een langdurig programma moeten zijn met meetmomenten om te reflecteren of we nog het juiste doen. Concreetheid en doelen daar hebben mensen behoefte aan, wat je reik je aan en wat niet. Elke coach werkt met een doel, zo ook in dit programma. En de belangrijkste vraag die altijd gesteld moet worden: hoe gaat we dat doen?

- 18- Breng in kaart hoe het nu georganiseerd is en of dit wel de meeste effectieve manier is naar inwoners toe en kijk daarbij ook naar de ambtelijke organisatie, of deze voldoende ondersteuning kunnen bieden naar de inwoners.
- 19- Neem laaggeletterdheid weg. Dat begint bij de uitnodiging en/of intake op het gemeentehuis of de RSD en/of een andere ketenpartner. Wees geschakeld naar elkaar om te weten wat er bij de inwoner speelt.
- 20- Gezondheid, sport en bewegen is gemeten over een bepaalde periode en die verschillen zijn onderling afgezet tot elkaar, bijvoorbeeld voor of na corona. Het laat zien dat de gezondheidseffecten wisselend zijn en met name bij die groep die minder financiële middelen tot hun beschikking hebben. Er is toch een soort tweedeling en dat is niet wat we beogen, juist die groep heeft meer aandacht en financiële ondersteuning nodig. Die ondersteuning kan heel breed zijn om obstakels weg te nemen.
- 21- We zouden deze zinsnede als volgt willen formuleren: eenieder moet een gelijke kans hebben om aan zijn of haar gezondheid te werken zonder dat er financiële belemmeringen zijn. Voor inwoners moeten er geen belemmeringen zijn van welke aard dan ook, dat moet het uitgangspunt zijn.
- 22- Vanaf jongs af aan moeten we bewegen en gezondheid stimuleren, dat kan door scholen te voorzien in sport, gymnastiek en zwemmen, ruimte te scheppen in programma's en middelen die er voor zijn of aangewend moeten worden. Vroeger hadden we minder middelen en deden we meer, nu zijn er meer middelen en doen we minder op scholen vanwege de hoeveelheid werk die er te doen is. Sport en spel verhoogt ook het sociale cohesie onderling, het plezier hebben maar ook het uitgedaagd worden.
- 23- Speelplekken/accommodaties en trapveldjes om maar een voorbeeld te noemen zijn eenvoudig te creëren maar moeten ook onderhouden worden; op het moment dat we het inrichten moeten we er tevens een onderhoudsprogramma aan koppelen met de noodzakelijke middelen.
- 24- Gezondheid bouw je van onderen op door het opbouwen van vertrouwen bij mensen. Bij veel onderwerpen die gedetailleerd beschreven staan komt de vraag bij ons naar boven: hoe ga je dit doen? Hoe haal je mensen, jongeren, ouderen en andere leeftijdsgroepen uit hun isolement om ze aan te zetten tot sport en bewegen, fitheid etc. Wat bied je aan om de bestaanszekerheid veilig te stellen zodat ze mee kunnen doen. Daar zullen middelen voor ingezet moeten worden, en het vertrouwen opbouwen door te doen wat je zegt. Alle ketenpartners zullen dezelfde aansluiting moeten hebben bij inwoners. Kortom, dat is een ingewikkelde weg. Hoe kijken mensen er zelf tegen aan, wanneer willen ze hieraan meewerken. Hoe wordt hun intrinsieke motivatie gestimuleerd?
- 25- Communicatie is een heel belangrijk instrument om mensen te bereiken en er zal de nodige uitleg aan gegeven moeten worden. M.a.w. er zal een plan gemaakt moeten worden en betrek daar de diverse doelgroepen bij die betrokken moeten worden.
- 26- Eigenaarschap is bij de diverse onderdelen onduidelijk en dat geeft ook onduidelijkheid naar de ketenpartners, het moet afgestemd zijn op elkaar om het juiste te doen en privacy van inwoners moet geen belemmering vormen om mensen te benaderen.
- 27- Tot slot bouw elk half jaar meetmomenten in en deel successen en leer onderweg van de zaken die mislukken.

Preventie- en handhavingsplan Alcohol 2024-2028

Het stuk ziet er gedegen en overzichtelijk uit. Er is onderzoek gedaan, er is gesproken met verschillende stakeholders en er is een enquête gehouden onder sportverenigingen en horecaondernemers. Dit alles heeft geleid tot een plan met realistische ambities en doelstellingen waarbij ook gekeken is naar landelijke ontwikkelingen. Wij zijn als ASD ook erg blij met de organisatiestructuur waarbij samenwerking tussen de verschillende partners geborgd is en regelmatige evaluatie, en bijsturing indien nodig, mogelijk is.

We hebben als ASD echter nog enkele vragen en/of adviezen:

- 28- Wij missen een onderbouwing van de haalbaarheid: We kunnen niet achterhalen hoeveel financiële middelen voor dit plan beschikbaar zijn, en of bijvoorbeeld de benodigde toezichtcapaciteit aanwezig is.
- 29- Wij pleiten voor het opnemen van een verbod op of het beperken van zgn. 'happy hours' in de APV en niet nog eerst de noodzakelijkheid en de wenselijkheid daarvan te onderzoeken. De effectiviteit hiervan is immers al aangetoond (Meier e.a., 2008) en het ligt in lijn met het al geldende verbod op het geven van hoge kortingen op alcoholhoudende dranken in de retail.
- 30- In het stuk geeft u duidelijk aan dat er veel te behalen valt uit een toename van de kennis bij bijvoorbeeld ouders over de invloed van alcohol op het jonge brein. Ook zijn er nog een aantal VO-scholen zonder duidelijk beleid en geven sportverenigingen aan dat ze behoefte hebben aan ondersteuning bij het alcoholbeleid. Tenslotte geven professionals aan dat er behoefte is aan een gezamenlijke visie. Wij pleiten daarom voor een duidelijke campagne (zoals rond de jaarwisseling 2023-2024) van de gemeente Zeist die breed uitgedragen kan worden in de media, op scholen en in de sportkantines. Te denken valt aan een campagne die aansluit bij NIX18, bijvoorbeeld onder de noemer 'Zeist is NIX'.

Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van deze reactie, dan zijn wij altijd bereid tot een toelichting. Wij zien uw schriftelijke reactie op dit advies graag tegemoet.

Namens ASD Zeist

Met vriendelijke groet

F. Jansen
Voorzitter